

▷ SZÖVEG: IRIMIÁS BALÁZS—KACSÓ JÁNOS

MAGASÉPÍTÉSZET

A NAP, A KÖZÖSSÉG, A LÉTFENNTARTÁS ÉS AZ (ÉLET)MINŐSÉG

Immár tizedik éve minden nyáron a Himalájában dolgozunk, évente negyven körüli magyar és néhány külföldi önkéntessel. A Csoma Szobája Alapítvány Kőrösi Csoma Sándor emlékének ápolására jött létre, és nem tudjuk, hogy a magashegyi extrém körülmények, a résztvevők sokszínűsége, a helyi közösséggel kialakult, elmélyült kapcsolat vagy a dalai láma személyes áldása okozta-e, de a szervezet elkezdett úgy viselkedni, mint egy élőlény: alkalmazkodik, reagál a környezet változásaira, célirányosan formálódik

CSOMA NAPISKOLA, ZANGLA: LANDOLÁS A PASSZÍV SZOLÁR-VADÁSZMEZŐKÖN

Első iskolánk – bár hazai építészeti közreműködéssel (Archikon Építésziroda) terveztük – felépítése leginkább egy folyamatosan kézzelvezérelt Mars-landoláshoz hasonlított. Magabiztosakká váltunk azokon a területeken, amikre jól működő építészeti választ találtunk: például a naptermek faszerkezetű dupla üvegezése, vagy a szalmával szigetelt, külső falak. Közben körülhatároltuk azokat az épületrészeket, ahol további kísérletezésnek van helye: ilyen például a lapostetők vízszigetelése.

FOTÓ: SZABÓ DORKA

ZANGLAI NAPISKOLA ▶

A BIRTOKBA VETT ÉPÜLET MEGFELELŐ TÁJOLÁSA, JÓ SZIGETELÉSE MIATT BIZTOSÍJTJA A TÉLI IDŐSZAKBAN IS A TANULÁS LEHETŐSÉGÉT. MINDENNEK AZ ALAPJA: A NAPSÚTESÉS ÓRÁK NAGY SZÁMA ÉS A JELENTŐS TENGERSZINT FELETTI MAGASSÁGBAN HATÓ ERŐS SUGÁRZÁSI ENERGIA

KŐ KÖVÖN

A HEGYI KŐSIVATAGBAN A JÁTÉKOK A FÖLDÖN HEVERNEK. A TANULÁS MELLETT ERRE IS JUT IDŐ

FOTÓ: MOHAI BALÁZS

TANPÓ: KIFORROTT, PASSZÍV SZOLÁR- TECHNIKA

Tavaly Tanpó falu felkérésére egy olyan egytantermes Napiskolát építettünk, amely a korábban felépített zanglai Napiskolához hasonlóan a zord himalájai télen, fosszilis energiaforrás elégetése nélkül is alkalmas emberi tartózkodásra.

A faluközösség kérése volt, hogy egy szezon alatt (praktikusan július–augusztus) építsük fel az iskolát, hogy télen már használatba tudják venni a gyerekek. Sikerült, s ez még európai viszonylatban is rekordnak számítana. (Na jó, a közművek teljes hiánya és a helyi lakosok által előre összehordott kő- és vályogmennyeiség azért sokat lökött a lendületünkön.)

Határozott cél volt, hogy a helyi erők kivitelezésbe történő bevonásával a szolárépítési elveket ismertté és szabadon másolhatóvá tegyük. Ez egyfajta nyílt forráskódú építészeti jelent, amit nem mi találtunk fel, de nagyon a magunkénak érezzük.

A kolostort olyan kiemelkedő sziklára érdemes építeni, amely mögött van egy magasabb hegy is. Ez utóbbi kitétel a jobbára onnan érkező olvadékvízből élő magashegyi sivatagi környezet szülte.

helyszín. Az okos ember sziklára épített – írja a Biblia, mint a helyes hit metaforáját. És ez egy váratlan kapcsolódási pont a tibeti kultúrával, ahol a kolostorépítés alapszabályai közé tartozik e jó tanács helyi viszonyokra faragott formája. A kolostort olyan kiemelkedő sziklára érdemes építeni, amely mögött van egy magasabb hegy is. Ez utóbbi kitétel a jobbára onnan érkező olvadékvízből élő magashegyi sivatagi környezet szülte. Ugyanakkor egyik szent szöveg sem taglalja, hogy milyen erőfeszítésekkel jár ennek a megvalósítása... Annyival könnyebb sík talajra, lapos földre építeni, hogy néha meg tudtuk érteni a balga embert.

Először az évszázadok alatt rárakódott többméternyi vályogréteget kellett eltávolítanunk a szikláról. Nemcsak leszórtuk a magasból, hanem külön is gyűjtöttük, hiszen a későbbi építkezések során ezt is felhasználjuk. Még a meglévő pottyantós illemhely köveivel is így tettünk, mivel ez kiemelten fontos helyszín az apácák számára, mert ide csak egy bizonyos láma járhatott. (Persze csak gyalog, hiszen a kolostor területére sem jármű, sem állat be nem jöhet – és nem is tud a szűk bejárat miatt. A kapuzat ugyanis egy alacsony nyílású átjárószűpa. Éppen olyan magas, hogy a túlméretes önkéntesek és művezetők kénytelenek egy alázatos főhajtással áthaladni alatta. A színes fejsebek és egyéb harci sérülések jelzik, hogy eleinte nem lehettünk elég alázatosak...)

Az igazán nehéz munkát a kő gyűjtése és annak felhordása jelentette. Az alaptest helyenként a 6 méteres magasságot is elérte, ami sík vidéken már önálló épületnek is elmenne. A 7x7 méteres alapterület nem hangzik ijesztőnek, de a soktonnányi, mélyben fekvő folyóhordalék-követ a 3800 méteres magasságban emberi erővel kellett megmozgatni – s mindezt pusztán azért, hogy vízszintesbe hozzuk az alapzatot. A patakok

FOTÓ: SZABÓ DORKA

APÁCAKOLOSTORI NAPISKOLA: A KOCKA A HEGYOLDALRA VAN VETVE

2017-ben a zanglai apáca kolostor is felkért minket egy szoláriskola építésére, mivel az ott élő gyerekek nem járhatnak ki a falusi Napiskolába. A megvalósítás kezdete ez évre esett, de világossá vált, hogy a nehéz terep és a rendhagyó megrendelő miatt ez nem egynapos program lesz. Jánosi Péter antropológus például először napokig beszélgetett az apácákkal, hogy feltérképezze az érzékeny és kifinomult működésű közösséget.

Kiderült, hogy itt most pusztán a tanterem nem elég, jobb, ha kiegészül egy imateremmel és egy konyhával is. A kolostori élet részletes napi leosztásban zajlik, melynek kulcseleme a reggeli szertartás (pudzsa), s a nap során többször is zajlik közösségi ima. A jelenlegi imaterem télen fogvacogtatón hideg, s a téli oktatást emiatt megoldhatatlan. Az egyedüli igazán meleg helyiség a konyha, amit olajtüzelésű kályhával fűtenek, és amúgy is egész nap teát főznek benne.

A szűkös terület és a korlátozott tájolási lehetőségek miatt egy meredek sziklafal lett az ideális

A ZANGLAI OÁZIS FÖLÖTT

A MEREDEK HEGYOLDALBAN ÉPÍTENDŐ ISKOLA HELYSZÍNÉN LELKES EGYÜTTMŰKÖDŐ TÁRSAINK: A ZANGLAI APÁCAKÜLÖNÍTMÉNY

ÓRIÁSOK LÉPCSŐJE

ÍGY NÉZ KI TÖBB, MINT 40 TRAKTORNYI KŐ, KÉZZEL FELHORDVA, FORMÁBA RENDEZVE, AMELY AZ ÉPÜLŐ ISKOLA ALAPZATÁUL SZOLGÁL

Jánosi Péter antropológus például először napokig beszélgetett az apácákkal, hogy feltérképezze az érzékeny és kifinomult működésű közösséget.

FOTÓ: PISKY-NAGY ADÁM

hordalékanyagából származó kövek ugyanis sokkal erősebbek, mint a közvetlen környezetből, a sziklafalból tört társaik, hiszen a vízi görgetéstől-szállítástól már levált róluk minden laza anyagrész.

Az építők átlagosan napi 5 kilométert tettek meg az emelkedőn, a 10–50 kg-os kövekkel küzdve. Lelkes önkéntesünk, Citrom meg is jegyezte, hogy közte és a kövek között már egyfajta intim testi kapcsolat alakult ki. A legnagyobb kő közel 100 kilós volt, amit egy bivalyerős társunk, Ádám vitt be a hátán. Rajta is maradt a Katica név... A tervek szerint egykori potroha egy gyönyörű lépcsőfok formájában fog hamarosan reinkarnálódni. Gyertek jövőre, fejezzük be együtt ezt a termet!

FOTÓ: SZABÓ DORKA

FOTÓ: SZABÓ DORKA

TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA

KINEK AZ ANGOL NYELV,
KINEK A SPORTKAMERA
AZ ÚJDONSÁG. ÖNKÉNTESÜNK,
JOANNA ANGOLRA TANÍTJA
YANGCHENT, MIKÓZBEN FIA,
SONAM A TECHNIKAI
HÁTTÉRREL BŰVÉSZKEDIK

VENDÉGMŰVÉSEK

A SZABADNAPOK ALATT SEM
UNATKOZUNK.
MÁTÉ – ÖNKÉNTESÜNK –
GITÁROZIK. A HALLGATÓSÁG
A HELYBEN DOLGOZÓ NEPÁLI
IDÉNYMUNKÁSOK GYERMEKEI:
PURNIMA ÉS TESTVÉRE

FOTÓ: SZABÓ DORKA

MÁSODIK MEGMÁRTÓZÁS A VÉGTELEN BÖLCSESSÉG ÓCEÁNJÁBAN,

AVAGY A DALAI LÁMA MÁSODSZOR
IS ÁLDÁSÁT ADJA AZ ALAPÍTVÁNY
MUNKÁJÁRA. A KÉPEN BALRÓL
JOBBRA: SZELECSÉNYI BALÁZS,
STANZIN NAMGAIL, A DALAI LÁMA,
JÓNAI PÉTER, JOANNA KHANDJIEVA,
FEHÉR ANNA DITTA

KACSO JÁNOS
ÉPÍTÉSZ,
A CSOMA SZOBÁJA
ALAPÍTVÁNY
MŰVEZETŐJE

IRIMIÁS BALÁZS
ÉPÍTÉSZ,
A CSOMA SZOBÁJA
ALAPÍTVÁNY ALAPÍTÓ
ELNÖKE

SZOLARIZÁCIÓ: HELYI CSALÁDI KAPCSOLATOK

2018-ban a valódi mérföldkövet viszont a nehezen magyarosítható szolarizáció jelentette. Napiskola, passzív szolárelvek, mindenki jól jár vele – gondoltuk korábban. Ám a szegényebb családok gyermeke hiába látja az iskola működését, hiába dolgozik a családfenntartó az építkezésen, sohasem lesz pénze, hogy otthon is alkalmazkass az elcsesztetteket. Ennek áthidalására született az ötlet: a falusi tanácsal pályázatot íratunk ki: olyan rászoruló családokat kerestünk, akiknek a saját lakóházát alakítjuk át a szolárelveknek megfelelően. Négy családra esett a választás, és a szezon végére kettejük lakóhelyét sikerült szolarizálni, azaz olyan passzív szolárelveket beépíteni, amely kifűti a mögötte található helyiséget. Közben pedig a tervezésben és kivitelezésben is igen komolyan építettünk e családok személyes részvételére.

ÉGI VÉLETLENEK: MÁSODIK MEGMÁRTÓZÁS A VÉGTELEN BÖLCSESSÉG ÓCEÁNJÁBAN

Legnagyobb örömünkre tavaly óta a zanglái királyi család sarja, Stanzin herceg Magyarországon tanulja az örökségmenedzsment fortélyait. Ezért mi sem egyértelműbb annál, hogy idén már ő is helyszíni csapattag volt. Ám csak az utolsó pillanatban merült fel, hogy a dalai láma szokásos zanszkári szertartásán megpróbáljuk megismételni a 2010-es budapesti személyes találkozót – hogy megismertessük a bölcsesség óceánjaként is nevezett Özsentségét az azóta zajlott eseményekkel. Egy otthon felejtett személyes levél és egy hirtelen jött eső által sárba ágyazott autó majdnem megakadályozta a találkozót, de végül hatalmas erőfeszítéssel sikerült másodjára is színe elé állni, és ismételt áldását kapni tevékenységünkre.